

Завей

Вестникъ за култура, изкуство, критика и общественост

Азъ никога не съмъ билъ само литераторъ, напротивъ презъ цѣлия си животъ съмъ работилъ въ тая или оная областъ на обществената дейность.

МАКСИМЪ ГОРКИ

НАШИЯТЪ ДѢЛЪ

Мина времето, когато наблюдавахме като обикновени зрители незапомненитъ днешни събития. Сега ние участваме въ тяхъ-наложни ни се да дадемъ своя дѣлъ. Шомъ ние го даваме, наше е и правото на смѣтка за равностойностъ, въ основата на която безъ друго трѣбва да легнатъ жизненитъ интереси на народа ни. Тѣ сж известни не отъ вчера и днесъ, а отъ преди години. Знаятъ ги приятелитъ и неприятелитъ ни, знаютъ ги всички, предъ които погледъ се е разгръщала историята ни, съ всички кървави борби, съ победитъ и разочарованията, които сж ги съжителствували. Следи отъ тяхъ личатъ и днесъ, чувствуватъ се и днесъ въ живота не само на жителитъ участници, но и въ тоя на по-младитъ поколения, които израстваха въ нищета и нерадостъ. Тия поколения сж вече зрѣли и иматъ свое отношение къмъ събитията, толкова повече, че днесъ е тѣхния редъ за участие, именно днесъ, когато свѣта се намира на голѣмъ завои между две епохи — тая, която, въврѣнки всичко си отива и епохата на новия денъ, по-топълъ и по-свѣтъль отъ всички досегашни, колкото и скъпо да бжде купенъ. Това не трѣбва да ни плаши и да отслабва вѣрбата ни, защото преходътъ къмъ новото е билъ всѣкога труденъ, всѣкога е вземалъ своитъ жертви. По способността да се понесатъ тѣ, се мѣри жизнестойността на народитъ, а също и на отдѣлните човѣци.

Ние сме доказали своята жизнестойностъ, защото на наша почва израства това, което ние наричаме **подвигъ да се живѣе**. По нашъ адресъ се отправятъ упреци и закани, предупреждения, че историята щѣла да се повтори съ всички последици. Ние мислимъ, обаче, че историята не се създава отъ пактове и отъ парламентарни решения, а отъ напълнителни нужди на живота, които бѣха отрицани и потлъпвани отъ стария свѣтъ, който ускори съ това громада си. Той самъ създаде и насочи срещу себе си тия сили, срещу които днесъ не може да устои, а ще попълни страницитъ на историята, за да открие пътъ на новото време.

Завой

Младежътъ гради историята

Кой докарва народнитъ катастрофи? Въмѣсто насърчение — терзания. Само младежкитъ ентузиазъмъ и живото народническо чувство могатъ да раждатъ голѣмитъ дѣла.

Победитъ и пораженията по бойнитъ фронтове поставятъ предъ погледа на внимателния наблюдател редица важни въпроси. Тѣ възникватъ отъ хода на събитията, които не сж само техника, каквато и имаме въ френската и въ полската войски. Преди всичко, за резултатитъ трѣбва да дадемъ челоно мѣсто на оня духъ, който е овладѣлъ всѣки единъ отъ юношкитъ народи, духъ — създаванъ и поддържанъ отъ тия, които водятъ народнитъ сѣдбини. Много условия обуславятъ характернитъ му проявления, но преди всичко, трѣбва да го разгледаме като следствие на младежкитъ духовни сили. Зависи до колко тѣхнитъ пъкъ за строителство е отворенъ, а за изразходнитъ всичкитъ свои възможности за народна служба.

Вѣрно е, че Англия и Франция дадоха много на човѣчеството. Тѣ издигнаха чрезъ своитъ велики поети, философи, учени и идейни водители

много нови знамена за общочовѣшки прогресъ.

Но отъ десетки години, значителна частъ отъ тѣхнитъ „висши кръгове“ загубиха важнитъ сѣтовити блага и се наложила като водачи на собственихъ си и чужди народи. Капитализмътъ тамъ се разви до нефронтни размѣри, до като народнитъ маси, особено въ Франция, гладуваха и живѣеха въ недоволства, борби и протестъ. Заедно съ това, създаде се, така да се изразимъ, силна каста на управници, излъчени отъ тия „висши кръгове“. Тѣ водѣха народнитъ сѣдбини по пътищата, каквито само ограниченитъ имъ интереси, покрити умѣло съ лозунга за „национални идеали“.

Г. Урумовъ - Калиакра

Добруджанка

диктунаха. Това бѣха политични и военни безъ достатъчно съзнание за дългъ къмъ народа, обитати въ атмосфера на дризи, завистъ, личное благополучие и егоизъмъ.

Всичко това, известниятъ френски писателъ Андре Морао безпокойно разкрива сега, следъ поражението на Франция. Тия, които решаваха сѣдбинитъ

на много покорени народи, бѣха все отъ старата гвардия, т. е. — хора „улегнали“, „зрѣли“, „сериозни“, „чужди на уличения“. Това бѣха хората съ „бѣли коси“ на главата и въ душата. Тѣ не допукаха младежътъ къмъ себе си, а чакаха и нейнитъ коси да се проширятъ.

за да я смѣнатъ за „зрѣла“. Чакаха животътъ да сломи нейнитъ етусаизъмъ и честното ѣ общественое чувство, да я научи на много компромиси и чакъ следъ това тѣ да дадатъ дѣлъ въ управленieto на така създаденитъ бивши млади хора.

Както Франция, така и Англия се управляваха отъ старци по духъ. Тѣ, може би, сж имали много заслуги и много умъ, но всѣкога гледаха на живота и на събитията презъ съвършено егоистични очила и безъ достатъчно съзнание за дългъ къмъ безименния народъ. Затова бѣха изложени на страшни удари. Младежътъ имъ бѣше откъсната отъ отечеството си и до колкото тѣ се интересуваше отъ народнитъ сѣдбини,

стремѣха се да прережатъ нейнитъ криле и да обявятъ ентузиазма ѣ за „разрушителенъ“.

Вмѣсто насърчение, тя получи терзания. Така искаха да сломятъ всички нейни хубави чувства за обществено строителство и за общъ народенъ подвигъ. Ето нѣкои поуки и за нашата общественостъ. Като сѣдобносенъ въпросъ за бъдещето ни, трѣбва да бжде поставенъ и тоя за

участието на цѣлокупната българска младежъ въ изграждането на свѣтли бждни дни.

(следва на 2 стр.)

ИЗКУСТВО

Разказъ отъ Пантелей Заревъ

Съ ржце потгынали въ джебевѣтъ на тънкия шиферъ, художникътъ Ралевъ отиваше винаги отрано въ голѣмата зала. Циментенния подъ, тананското освѣтление и картинитъ по стѣнитъ — той виждаше даже и въ сѣня си, въ гостинищитъ и по улицитъ презъ тия две седмици на изключително напрежение. Тѣ го привличаха съ неизвѣстността. Какво е посетението днесъ? Колко души сж се откъснали отъ пътя си, за да платятъ петъ лева и да се разходватъ изъ голѣмата зала? Понѣкога той вставаше на нокда. Голѣмата и по палто си погледа на дребенъ търговецъ, той следеше стѣжкитъ на хората. Откриваше намѣренията имъ. Ставаше добродушно съизходителенъ къмъ тия, които все пакъ изкачаваша петтъ каменини стѣпала до масичката. Задъ нея седѣше момчето и продаваше билети. То не слагаше паритъ въ чекмеджето. Оставаше ги на масата, защото знаеше, че ей сега донде художникътъ и неговата треперяща ржка ще обере дреб-

нитъ монети: съ тия 50 или 100 лева художникътъ се впускаше въ града.

Въ редакцията на вечерния вестникъ той отнесе снимки за репродукции. Плати обявлението въ хрониката. Три дена снимкитъ не се отпечаташа. Съ мъжа отъ неизвѣстността Ралевъ сгъваше вестника. Трѣбва да се отиде въ редакцията. Не. Той трѣбваше да чака госпожицата, която ще доведе свой познатъ — нѣкакъвъ шведъ. Кронитъ струватъ повече отъ левонетъ и това бѣше голѣмата надежда.

Времето, тоя врагъ на хорската дълготийностъ неусѣтно просмукваше секундитъ въ полутъмната зала. Ралевъ нетърпеливо прани малки етикети съ цифритъ на ценитъ. Разходи се. После дълго разглежда „Бабицката“. Наистина,

тя бѣше знаменита съ толкова нечало въ очитъ. Но какво ли ще хареса тоя шведъ? Може би пейзажа? Ето, пейзажа е съ слънце и свѣтлина. Или обича голи жени.

„Каква ли свинска дула е“, колебливо реши Ралевъ. „Да имамъ поне единъ голъ етодъ!“ Той се върна къмъ касата. Момчето четеше романъ отъ Уолесъ. То нетърпеливо превръщаше страницитъ. Въ дълното на залата самостоенъ господненъ мѣни картина следъ картина. Нетърпелието на художника стана предѣлно. Той прецени по полуздръча времето, Чука на масата.

— Ако ме потърси нѣкой, ще се върна скоро.

— Добре.

Момчето погледна отново въ книгата.

Напълнъ ранната пролѣтъ бѣше оживила булевардитъ. Пѣстъръ потокъ отъ хора шумеше подъ зеленигъ кестени.

Ралевъ бѣше малко познатъ — толкова трудна е рекламата. Но никому не беше известна тайната на неговата изложба, никой не знаеше, че всички платна бѣха крадени отъ театръ въ Пловдивъ. Съ подкрепата на вратаря, той измѣна голѣмо декоративно платно. Цѣль денъ го пра на бързитъ струи на рѣката. Болалас надолече цѣлата рѣка. После го разкъса и го изсуши върху трѣвата и пѣська.

На полуизгнидото платно почна първитъ картини. Ако купуваше винаги ново — не би събралъ достатъчно картини за изложба. Тѣ усилн енергията му. Плати не открадна за корема си, а за свинскитъ имъ души.

Намирането на помѣщение, после спазарването, начало на рекламата — това бѣха грижи и унижения.

Въ редакцията на вечерния вестникъ тракаше на пишуца машината господненъ съ лѣскаво теме и солиденъ гласъ.

— „Репродукциитъ не сж помѣстени. Тука сж, въ пакката. Трѣбва да си платите. Така е за всички“. Ралевъ прояви колебливостъ. Стана му стеснително. Стори му се тежко поносимъ наслоненъ съ тютюневъ димъ въздухъ на стаята. И все пакъ реши. Когато излизе той имаше само 3 лева въ джеба си, надѣваше се обаче, че нѣкаква голѣма група е посетила въ негово отсъствие изложбата.

Художникътъ размахваше ржце по оживенитъ улици. Прелитаха едри капки дъждъ и тушаха весело по тротоара. Трѣбваше да направя покани до официални лица, до легатитъ. Трѣбваше да се покажатъ нѣкои общественици.

А шведътъ — може би е вече тамъ. Мръщи старческия си. носъ

На актуелни теми

Дългът на писателя

Трайната и талантлива поезия всъкога е правдиво художествено пресъздаване на действителността в определени исторически рамки. Бъгството от живота и неговите животрепещущи задачи обръща поезията на самоцелно, чуруликане, и нищо не може да спаси такава поезия от жестока заборава. А за поетите и писателите, които се явяват представители на възходящи обществени сили, съществуват само един творчески път — да пресъздават с най-голяма художествена правда действителността и да сочат реалните пътища за нейното подобряване. Тоя път дава възможност за най-широки творчески постижения.

Нашето време, което търси място в творчеството на днешния писател, отбелязва в страниците на историята с кръвта на милиони млади мъже, името на една незапомнена по своите размъри и ужаси война. Една война, която избухна, въпреки миролюбивата воля на народите. Една война, която се явява плод на естественото развитие на днешния обществено — икономически и политически порядък. Една война за надмощие по континентите и океаните, война за колонии и колониални населени, война за сфери на икономическо и политическо господство, за пазари, за петрол и т.н. Тая война се съпровожда от дълбоки социални конфликти, от големи социални и национални борби, с голямо значение за изхода от основния военен конфликт и бъдещето социално и национално устройство на народите. Фактически нима страна, дотогава война не дава своите социални, стопански и политически отражения. Не прави изключение, разбира се, и нашата страна.

Нашият писател, щом той се явява изразител на действителните национални, политически и културни идеали на народа ни, е длъжен да застане с лице към войната и да съдейства всячески за благополучното разрешаване на ония задачи, които възникват и ще възникват в връзка с войната и чиято разрешаване ще определи историческата участ на народа ни.

На първо място нашият писател е длъжен да разкъсва фалшивата идеологическа маска, с която се прикрива жестоката истина на днешната война. Тия, които се явяват днес носители на здравите национални и общочовешки идеали, единствени нямат нужда от идеологическо подпиряне на историята и днешното време. Днешната война има само една истина. Тя е конкретна като всяка истина — и нея писател

сътелът трябва да разкрива смисъл, съвместител похвати и възможности на своя ум и своето сърдце. Неблагоприятните политически и други обективни условия не могат да спрат и не са извинително обстоятелство за писателя.

Дейното участие на нашия писател в обществените живот никога не е било така наложително. Нему се пада големият дълг в изграждането на необходимото единство на всички действително културни сили — за върховни усилия в името на мира и мирното културно развитие на народа ни. Нека за случая си припомним още веднаж думите на М. Горки: „Лично аз никога не съм се чувствувал с а мо литературатор. През цялия си живот съм се занимавал с тая или она област на обществената дейност“...

Съ лице към войната — ето достойния борчески пост на нашия писател. Въоръжен с дълбоко дърховно-идеен поглед, с голяма политическа култура, с будно обществено чувство и с най-дееспособен художествен метод — трябва да отдаде максимални усилия за благоприятното разрешение на всички задачи, за преодоляване на всички трудности и превратности, които се изпречат и биха се изпречили пред нашия народ по неговия път към свободно и щастливо бъдеще.

Тежко и отговорно, но достойно и велико е, че на нашия писател се пада да бъде „инженер на човешката душа“ в такива съдбоносни времена. Съ лице към войната — острожно, будно, героически!

Цв. Спасовъ

Младежът гради историята

(продължение от стр. 1)

Не бива повече младежият замах да се свежда до „момчешка работа“, която щела да се стопи след като младите „поумнели“, т. е. като бъде сломен жизненият им път и след като ги принудят да подирят най-слабото съпротивление за лично благоденствие. В тоя случай еготицизмът стремежи се покриват с някаква вяла общественост — без реални плодове, без замах, без самостоятелност, но с голяма доза назадничавост и пълен духовен упадък.

Само въ младежта има неизчерпаеми морални сили. Само нейните познания и стихията ентузиазъм могат да раждат големи дела и да строят по-съвършен живот. Защото се вижда днешната съдба на човечеството,

СТИХОТВОРЕНИЯ:

L'art poétique

(поема)

Ако искаш да бжде живъ стиха ти и смутенъ,
о, поете, съвремененъ, не живей на Парнасъ.
Боало нека вика, че за тебе, Фебъ глухъ е,
че духътъ ти е мъртавъ, неподвиженъ — Пегасъ.

Нека пъе Верленъ, да пои и да храни
своя конь поетиченъ съсъ абсентъ и нюанси;
не да блъещъ роденъ си, — да ранявашъ и рани
да лъкувашъ, срѣдъ хората и отъ тѣхъ ти призванъ си.

На човѣка не трѣбватъ днесъ небесни създания,
протекетъ на музигѣ, аполонови питомци,
ако искашъ да бждатъ твоите думи разбрани,
трѣбва не да пелтечишъ, а да стреляшъ съсъ стихове.

Слѣзъ спокойно и гордо отъ небето Парнасовско,
не съ паунска походка, а съсъ стѣпки на воинъ,
вижъ че тѣзъ, що отъ горе ти изглеждаха мравки
сж отъ тебе по-хора, сж борци по-достойни.

Въвъ кълбата отъ пушекъ, що изригватъ машините,
срѣдъ грамадите тежки отъ циментъ и отъ коксъ,
намѣри ти човѣка, — милионенъ, единственъ,
погледни въвъ очите му, стани съ него едно.

Надрави съсъ гласа си тътенътъ на моторитъ,
на кашитѣ плѣсъка, заглуши съсъ стиха
по бучащите релси, де трептятъ семафоритъ
разпилѣи нашироко своите думи въ свѣта.

И сърдцето ти станало, като мощенъ приемникъ
да обхвае въвъ себе си чувства хилядотонови,
да трепти отъ свещенния гнѣвъ на хората бедни,
отъ гърма на победитѣ, отъ предсмъртните стонове.

Нека грачатъ надъ тебе пѣснопоини естети,
отъ рѣза ти гръмовеи да запущаватъ ушите си,
съ ядовити обиди да дератъ гласоветъ си:
поетиченъ позоръ, хулиганъ, публицистика.

Като честенъ борецъ, стой безъ страхъ на мѣстото си,
въ настѣпление хвърляй своите огнени думи,
предъ могщата армия, що лети подъ перото ти,
да се връщатъ обратно вражеските куршуми.

А когато умрешъ, твоя стихъ да остане
и презъ тежки години зарадъ тебъ да се бори,
срѣдъ свирепите битки да лети като знаме,
като бодъръ ораторъ, срѣдъ смута да говори.

БОГОМИЛЪ РАЙНОВЪ

Отъ поста
на „Завой“

Отговорността

Нѣма нищо по-хубаво отъ това — да се разчита на човѣшката съвестъ и честностъ въ случаи, когато дадена личностъ е натоварена да изпълнява или да ръководи обществена служба. Да се счита, че културния човѣкъ има достатъчно съзнание за отговорностъ предъ себе си и да се вѣрва въ неговите честни стремежи.

Ето единъ красивъ блѣнъ и една самоизмама за тия, които все още вѣрватъ въ доброто начало у човѣка. Колко би било хубаво тая вѣра да е основана на факти...

Но животътъ ни е направилъ алчни. Безчестие е обикновено явление. Обществено гравителство каточе ли е станало привилегия на много почтени господа, които не виждатъ нищо престъпно въ своите антисоциални прояви. Тѣхъ тѣ оправдаватъ съ „борбата за животъ“...

Какво ли не е преживѣла нашата страна! Две войни, презъ които дипломатията направи катастрофални грѣшки, защото може би, малко имаше присърдце истинските народни интереси. Два преврата, които костваха много за нормалното развитие на нашето политическо и национално съзнание. Вредителства и груби лични стремежи на много бивши министри и висши сановници. Обществени предприятия и инициативи, които глътнаха огромни суми отъ народните левове. Дѣла на малки и големи фактори, които само сж отравяли атмосферата и сж образци на антидържавна пропаганда и народно огорчение. И още колко факти ни поднася нашата действителностъ.

Това е цѣвтѣло въ нашата бедна родина, преди всичко за това, защото липсва чувство на отговорностъ. Нашите закони не успѣха да засадятъ въ душите на малките и голѣми водачи това чувство. А тоя безотговоренъ стремежъ е пълзѣлъ отъ най-високите мѣста къмъ всички краища на отечеството ни.

Разкривани сж маса опущения, грабежи, подкупи, своеволия, ангажименти, злоупотреби и за тѣхните поражения не се е дарила нужната строга отговорностъ. Исторически събития се случиха съ бедната ни страна, която преживѣла страшни сътресения отъ тѣхъ. И никой, каточе ли, не бѣше отговоренъ. Много бързо забравяхме, много бързо прощавахме и много бързо почвахме да се издига пакъ знамето на безотговорността...

Ето, живѣемъ исторически дни. Съ колко по-здрава енергия всички българинѣ ще изпълнява дългътъ си; ако знае, че и той е отговоренъ за дѣлата си! Особено тия, които сж натоварени съ обществени функции — въ тѣхъ чувството на отговорностъ трѣбва добре да се насади. Щомъ нѣкои сами не сж дисциплинани и пропити съ съзнанието за жертви предъ общите народни стремежи, здравата ръка на закона трѣбва да бди надъ тѣхъ.

Отъ тамъ ще почне най-несломното стѣгане на народните сили; отъ тамъ ще почне блѣнуватата добросъвестностъ — отъ тамъ, когато утре всѣко антинародно дѣло на малки и големи повлече следъ себе си жѣлзения юмрукъ на отговорността.

Дежуренъ

П. Стѣповъ

срещу картините.

Художникътъ се отбиваше пжтѣмъ въ кафенетата. Търсеше познати, разчиташе на живата реклама въ сложната машина на живота.

Когато се върна, въ залата бѣше все така тихо. Момчето бѣше завършило романа. То трепна, защото неочаквано бѣше изобретило идея. То не подаваше билетче на всѣки трети посетителъ. Така за 14 дена могатъ да се събератъ достатъчно пари за новитѣ романи отъ Уолесъ.

Ралевъ попита за шведа — не е идвалъ. Влѣзе съ отпуснатата стѣпка въ залата. Дошли бѣха нѣколко ученици. Дали това бѣше успѣхъ? Той успокояваше нервно то си дишане. Кога ли ще излъжатъ репродукциите? Журналисти — скотове! Тѣ сж готови да обератъ последния беднякъ. Иматъ художествена страница. Задъ благодаренъ плащъ кривятъ хищниятъ си апетитъ. Постъпления отъ реклами, апетитивни вечери, разговори за изкуството.

Животътъ тука, въ културното

сърдце на страната е кърваво съревнувание. Тия плешиви господа сж неговите тореадори... А ако дойде тоя шведъ ще плати за всичко.

Презъ тая промѣнлива седмица Ралевъ нетърпеливо посрѣщаше публиката. Надъ таванските прозорци свѣташе синьо небе пакъ натежаваха облаци. Въ дългата зала ставаше студено или задушно. Шведътъ не идваше. Ралевъ тичаше отново изъ града. Душеше съ кучешки инстинктъ по петите му. Пустна втора реклама — въ сутринните вестници. Идваха колеги гратисъ. Гледаха и шушѣха злобно. Литературните списания мълчаха. Най-после шведътъ посети изложбата. Той дойде съ госпожицата една слънчева привечеръ. Плати си галантно билета. Неочаквано ука за се младъ, русъ мъжъ, но вече съ развалена походка и съ торбички подъ очите. Ралевъ влѣзе въ ролята си: беденъ художникъ. Едва втора изложба следъ четири години мълчание. Никаква подкрепа. Той вървеше задъ рамото му,

търпеше „кучешкото“ унижение. Шведътъ ласкаво подаваше прозрачната раковина на ухото. Той се измори докато разгледа цѣлата изложба. Дарование наистина! „Бабата“ е бележита. Но защо художникътъ не е рисувалъ биволи — ето, такава картина той би купилъ. Въ Швеция нѣма биволи...

Ралевъ се изчерви отъ уплаха. Ахъ, ако познаваше вкуса на шведа! Шведътъ отнесе надеждата, остави разочорванието.

— Свиня! Какво разбира отъ изкуство? Простака!

Силните думи смутиха момчето на касата. Срѣдъ тишината на залата, то мечтаеше съ разсѣянъ погледъ за пещери, за детективи, неумовими престъпления и нова такава изложба.

Все по-малко посетители идваха, сякашъ градътъ бѣше обезлюденъ. Вечерта раздѣлиха паритъ съ момчето. Сутринта художникътъ не закуси. На обѣдъ взе парче хлѣбъ съ чорбата. Не излизаше вече никъде. Разхождаше се изъ голѣмия салонъ, уловенъ въ клетката на

едно неотзивчиво време. Нима сж достатъчни похвалите на приятели и нито една продадена картина?

Виждаше застаналъ въ дѣното на залата: изложбата ще отмени тихо, като хилядите ежедневни събития, забравени и смѣнени отъ нови. Ще събере картините отъ стените като фалиралъ панаирски търговецъ и ще ги помъкне изъ локалитѣ на София...

Една привечеръ раздавача поднесе на Ралевъ писмо. Той го разтвори на бледната дрезгавина на таванското освѣтление. Стисна устни. Въ очите му загорѣ нова ненавистъ. Жена му пишеше: „Изложбата явно нѣма успѣхъ. Мама ме изпѣди отъ къщи. Спя при познати. Потърси мѣсто като учителъ — да се успокоиме, стига сме живѣли като просици“...

Нейниятъ викъ идваше презъ малките редове отъ глухата далечина на провинцията и отекваше болезнено въ сърдцето. Ралевъ сгъна писмото, а искаше да го смачка.

— Ще се върна! Спусна се по стѣлата. Искаше

да разпрѣсне изъ града неочакваната слабостъ.

Учителско мѣсто. Служба. Зависимостъ. Тя не мисли, тая простака, че така отнема най-скъпото: свободното време, времето да мечтае, да твори, да живѣе за себе си.

Хората сж неотзивчиви... Краката уморено го носѣха презъ града. Далече следъ него оставаше празната зала, картините, неудовлетворената надежда, труда, който става безполезенъ и нецененъ. Какъ ще се върне въ Пловдивъ? Не успѣ да стане поне сега човѣкъ...

Тѣ не разбиратъ това, което го мѣчи, не разбиратъ жаждата за работа, колебанята и недовѣрието — ненавистта му понѣкога къмъ себе си и къмъ всички.

Въ влажната вечеръ свѣтѣха неуверено пѣрвите лампи. Предъ него бързаха минувачи, спорѣха звънливо работнички. Тѣ сж толкова много, а не посѣтиха изложбата му. Но той не ресувахе за тѣхъ,

Редактор — стопанник: Стоян Дичев
Редакция и администрация — ул. Царя Симеон 14 — Варна

бележити покойници

Иля Ефтимович Репин

Пред десет години с смъртта на гениалния художник Репин, руската живопис изгуби своята гордост. Съимето на Репина е свързана най-блестящата епоха от историята на руската живопис. Изкуството на Репина, появило се в периода на революционния подъем през шестдесетте години на миналия век, се създавало и крепело под идеята за възраждане на естетически и философски разбирания на просветителите. Неговото изкуство, изразявайки идентично на своето време, е придобило огромно значение на обществен двигател. Появяването на всяка нова Репина картина е било цяло събитие за обществото.

Репин е бил един от първенците на руското изкуство, получил световно признание. Той, бесспорно, е най-великият представител на руската живопис през класическия си период, който се отбелязват имената още на: Суриков, Серов, Лентан и др. Тези бележити майстори създавали такъв разцвет на руската живопис, в какъвто сж не памирали по онова време литературата и музиката в Русия. Затова тези живописци могат да се сравняват с първенците на руската литература и музика, като Лев Толстой, Тургенев, Чехов, Чайковски, Мусоргски, Бородин, Римски — Корсаков и др.

Репин е най-големия представител на критическия реализъм в руската живопис. Цялото му творчество е пропито с дълбоко демократизъм и с голями симпатии към труда и сега се нарича „трудът определя и украсява човека“ — на тази основа Репин е построявал своите картини и портрети.

Съ помощта на своя талант Репин е работил в две направления: социално — битови картини и портрети. Сюжетът за тях художникът е черпил преди

всичко от околната действителност. Въз своите композиции Репин създава живописната епопея на руския живот от края на деветнадесетия век. Всяка картина на Репина е част от тази епопея — „Бурлаки“, „Не ждали“, „Крестный ход в Курской губернии“, „Проводи новобранца“, „Арест пропагандиста“ и много други.

Репин е също така автор на много работи с исторически сюжети: „Иван Грозный и неговия син“, „Царевна София“, „Запорожцы“ и др.

Действителността оживява върху платната на Репина с цялата своя яркост и богатство на боите, с цялата своя непосредственост и жизленост.

Репин е враг на онова изкуство, което само копира природата.

„За художественото произведение не е достатъчно едно копиране на природата. Художникът трябва да включи в своя творба своя собственост си дух. Ето защо никаква фотография не може да замъни истинското художествено произведение. То, художественото произведение, трябва да носи белега на своя творец, на нагната душа. И въ това именно лежи залогът за трайността, за вѣчността на изкуството.“

Съдържанието на изкуството, неговата идея са съществени, съставляват неговата мощ. Творчеството на Репина трябва да служи за образец на нашите художници, но не само творчеството, а и начинът му на работа. Към всичко онова, което Репин е създавал, той е бил необикновено строг, отнасял се е строго критично, като че ли това сж били не негови, а чужди работи. Пословично за него е това, че при работенето на всяка нова картина той е смѣтал за необходими му, непосредствените впечатления от нея, както на жена му, така сжко и на неговата слушница.

трибуна на читателя

ВЪ ЗАЩИТА НА МЛАДИТЕ

Напоследък въ нашата литература са забелязани голям наплив на млади сили. Това обяснително е твърде ценно, защото говори, че ролята на литературата въ обществения и личен живот на хората се съзнава все повече и повече от широките народни маси. То идва, сжко така да потвърди неоспоримо, че младежта е активна на народа. Тя изразява из неговите срѣди като творческа сила, която претрѣтла тласък напред, за да му служи въ днешните тревожни дни.

Върѣйки всички прѣчки и несподобности, млади възрастници напред, вдъхновени от желанието за служба на истината, вдъхновени от фанатичната вѣра въ подобри дни. Пакъ към тях чертаят благородните младежки пориви, чийто свежа струя можете да почувствате въ училището, въ университетата, въ фабрика и въобщо въскъде, където младежта живѣе и работи.

Но при всичко това, има нѣщо, което липсва на тия даровити, работливи и ентузиазирани младежи. Липсва им опит и хладнокръвна разсъждавателност, които могат да получат единствено от тѣсната връзка съ по-старите. За тая именно връзка (между млади и стари), се е писало и говорило доста, за съжаление, постигнато на дѣло е съвсемъ недостатъчно. Това проличава особено въ литературата, където незанимателността на критиката у по-старите наши писатели към проявите на младите е взела широк размах.

Повечето от нашите критици и писатели, взети въ своите дребни човѣшки грижи, не виждат какво става около тях. Други сѣмат за унижительно да отпратъ надолу пѣтелъ — напущайки за моментъ „недостигаема“ висота, а трети пъкъ се плашат да

не би да бъдат замѣстени от младите, които напиратъ устремено, и точно за това водятъ борба противъ тях, разбира се, най-вече въ пресата.

Неотдавна въ статията на единъ „известенъ“ критикъ прочетохме следното: „Напоследък налязоха толкова много книги отъ неизвестни млади драматични, че човѣкъ просто не може да различи кое е хубавото и кое лошото“. Това може да го наречемъ, продължава критика, мания за безсмъртие, която разваля вкуса на читающата публика и я кара да гледа съ предубеждение даже и на хубавите книги“.

Естествено, въпросниятъ критикъ изпуща изъ предвидъ, че читателъ не е автоматъ, а има собственъ вкусъ, има вкусъ къмъ хубавото, че има най-после и свое неавансирано мнение, макаръ че то не се повишава въ страниците на никой вестникъ.

Въ другъ вестникъ пъкъ многоизвестенъ критикъ се обива противъ младия македонски поетъ Вѣнко Марковски, когото отрече и заради това, че не знаелъ български езикъ. Разбира се, не е само въпрос до Марковски. Има редица талантливи младежи, които издаватъ вече не по една, а по две и повече книги, а критиката още жѣб не е обесила за тяхното творчество. Има да сѣрпимъ ако кажемъ, че това премъднание е съзнателно, че е плодъ на дребнавищина, на лични амбиции и ежби, недостойни за честния културенъ деятелъ.

Има и други факти отъ нашата действителност, които трябва да бъдатъ отбелязани. Докато както казахме, даровити и честни млади писатели се пренебрегватъ, много сж случаи да се насърчаватъ бездарници — сж ласкави отгиваи и съ предисловия, написани безотговорно отъ известни писатели, които се мачатъ, по този начинъ, да въведатъ въ литературата антуристи и сѣ. Ние намираме тия иронии за наистина, за престъжии даже, защото тѣ не донасятъ никаква полза на ония млади, които действително иматъ нужда отъ подкрепа за своето идейно и художествено укрепване.

Тая подкрепа трябва да имъ се даде — честно, смѣло и сериозно, а самите млади писатели биха спечелили само, ако потърсятъ и създадатъ връзки помежду си — отъ столица и провинция, за да могатъ по тая начинъ да се опознаватъ и си бждатъ въ полза.

Н. И. Чавдаровъ

Книжнина

получиха се въ редакцията:

Антена — литературен сборникъ — кн. I. Сборникътъ съдържа стихове, статии и разкази отъ български автори. Въ него е дадена достъпна и изчерпателна библиография. Доставка съ даровити млади писатели. Издана отъ редакцията на вестника „Илия“ — София, бул. Дондуковъ 37. Цена 25 лева.

Стихотворения — отъ Богомил Райновъ, стр. 140 цена 25 лева, издаване на „Новъ святъ“ — София.

На завои — романъ отъ Дим. Талевъ, стр. 269 цена 60 лева. Книгата е издадена отъ библиотеката „Завей“ — София.

Ледоветъ пукатъ — трета книга стихове отъ млади селски поети. Издава съ предговоръ отъ Вл. Русевъ. Издава библиотеката „Черноземъ“ — София, ул. Веселитъ 25.

Вечерни пожари — стихове отъ Митко Янковъ, стр. 68 цена 15 лева. Издава „Сѣлоструи“ — София.

На поватки въ село — поема отъ Николай Марангозовъ, награден отъ Съюза на писателите, стр. 127 цена 40 лева. Издаване „Хемусъ“ — София.

Магдина чука — разкази отъ Ст. Ц. Даскаловъ, стр. 170 цена 40 лева. Издаване „Хемусъ“ — София.

Кой както я нареди — всестраненъ разказъ и скици съ битовъ сюжетъ отъ Чудомисълъ, стр. 160 цена 30 лева. Издаване „Хемусъ“ — София.

Кървави съзвиза — стихове и проза отъ Бедната Инесъ, стр. 32 цена 15 лева. Доставка Георги Ивановъ — Печатница Ил. Каревъ & сѣ — Търговище.

Свободна Добруджа — възпоменателенъ сборникъ посветенъ на добруджанските българи — стр. 39 цена 10 лева. Издава Б. Т. С. „Девненски извори“ — Варна.

Мѣгарска просѣта — списание на Държавното практическо мѣгарско училище въ гр. Пирдопъ, год. II бр. I. Главенъ редакторъ: Н. Д. Лимова, годишенъ абонаментъ 40 лева.

Бразда — двусеменно списание за обществени и стопански въпроси, съ год. VI кн. 4. Редакторъ: Христо Стойковъ, годишенъ абонаментъ 100 лева.

Напредъкъ — периодически вестникъ на читалището въ гр. Търговище бр. 2.

Б. С. Ивановъ — 75 дни, гротески, София, цена 15 лева.

Наскоро излиза отъ печатъ младежкия литературенъ сборникъ „Друмъ“, подъ уредничеството на Ил. Ст. Петковъ, Н. Стефановъ, Ил. Султовъ и Б. Сираковъ. Сборникътъ ще обема 80 стр. и ще обединява около 25 млади литературни работници. Всѣки центъль на творчеството на младите трябва да съдейства за разпространението на сборника „Друмъ“. Цената му е 20 лева. Доставка се отъ Илия Ст. Петковъ — ул. Морана 99 — София.

ДЕНЬТЪ

стихосбирка отъ Катя Георгиева

Една знаменателна продуктивност на младежки прояви въ областта на художественото творчество е характеренъ белегъ за литературния животъ презъ последните години. Единъ нестихващъ стремежъ за бързо и лесно популяризиране западатъ голяма частъ отъ младите литературни творци. По тая начинъ, амбицията, която въ нѣкои случаи е необходимо подтикъ за упорита дейностъ, става причина за създаване на не малко литературни безвкусици. За наистина, дяволътъ не е толкова черенъ. Проявите на нѣкои отъ младите бележатъ благоприятни перспективи за едно устремено творческо развитие. Въ тая редъ на мисли, не може да не спремъ вниманието си върху неотдавна излязлата първа стихосбирка — „Деньтъ“ на младата поетеса Катя Георгиева.

Макаръ и да носи белезите на първи стихотворни опити, стихосбирката на Георгиева крие надеждни обещания. Стиховете на младата поетеса се налагатъ на чита-

теля, най-вече, съ неподправения си лириченъ патосъ. Чувството се разлива въ рамките на една заваляваща непринуденост и рѣдка простота. На мѣста то преминава въ борчески въторгъ:

Родна пѣсенъ, бойна и размирна,
съ тебъ ще срѣщамъ утрешни дни!
Въ тебъ ще пиша сѣмъ набрани
съ тебъ ще свѣтне края преродени!

Макаръ и сѣ още неукрепналъ и не напълно очертанъ събгледъ, Георгиева прави смѣли опити за правдиво изображение на действителния животъ на съвременното. Тя се мѣчи да се създаде конкретна и актуална въ поезията си. И затова, стихотвѣтъ и сж просмукани съ тревогата на нашите дни, въ които вихрургъ на войната разтърсва окпаната въ кръвъ земята планета. Младата поетеса не иска да бже нѣма и безчувствена зрителка на всички ония чувства и страдания, които въплътятъ хората на нашето време. Нѣщо повече, тя е пречупила презъ сърдеченъ сж трепетъ и смъртната болка на хиляди човѣшки същества. Съ рѣдка худо-

жествена и психологическа правда е изрѣзвалъ образътъ на днешната жена — любима другарка и майка, пратила синовете си по бойните полета:

Ще изминаватъ тѣхъ мрачни години
и животътъ ще цъне зѣмелъ,
а ти, сине, далече загиналъ
ще лежишъ въ тая черна земя.

Въ „Трагедия“ Георгиева създава нерадостна жизненъ пъкъ на жената — проститутка и смѣхва маската на съвременната болна и фалшива етика. Най-пълна идейно-обществена конкретизация е постигната въ „Прометей“, където въ строенъ стилъ е предадена победата на „окованата въ вериги“ човѣшка правда. Но върѣйки упоритото желание стихосбирката да мине по дѣла на една бойна и задълбочена идея, младата поетеса далечъ не е успѣла да пречупи поезията си презъ единъ укрѣпналъ и рѣдко очертанъ събгледъ. Идейно-обществената конкретност е все още чуждъ елементъ въ нейните стихове, които на мѣста не само добиватъ уплътнено настроение и свършватъ съ една неизвестност, но и бележатъ наивни и погрѣшни залитания: — „Неден! Той уби твою скъпъ баща“.

Единъ радостенъ фактъ, който сочи желание и възможности за изграждане творчески индивидуалитетъ е, че Георгиева е останала чужда на подражателството, което е тѣй характерно за голяма частъ отъ младите. Макаръ и да не се е освободила отъ нѣкои една доловени влияния, като напр. въ „Зима“ се чувстватъ влияния отъ „Писмо на Кр. Пеневъ“, тѣ показва свое художествено виждане, което е крайно необходимо елементъ за нейното правилно творческо развитие.

Изобщо, стихосбирката на Катя Георгиева бележи добро начало на нейния творчески пъкъ. Стихотворения като: „Родна пѣсенъ“, „Майка“, „Шингилче“ и „Прометей“ оправдаватъ излизането на стихосбирката. Да затвърди и задълбочи поезията си по отношение идейно-обществената конкретизация, да овладѣе свободно формата на стиха и да постигне широта и завършеност въ художественото изобразяване — това е, споредъ насъ, което трябва да се пожелае на младата поетеса.

Димитър Митревъ

Печатница А. Пандялски — Варна
Тел. 23-15

нѣкои други глави се четатъ като истински романи и читателътъ затваря книгата си действително обогатена мисълъ и съ редица нови голями въпроси въ главата си.

Като се вземе предъ видъ и езикътъ на книгата — популяренъ, сеченъ, лекъ, чистъ — ще ни стане ясно, защо въ предговора на самия оригинал е казано, че сѣга за сѣга, тази книга е единствена, която запознава читателя съ разволя на биологията, естествознанието и философията. Като се взематъ пъкъ предъ видъ и останалите научни и популярни трудове на автора (Основи на живота, Наука за живота, Популярна научна библиотеката и др.), а сжко така и огромната педагогическа и обществено-културна работа на именития наученъ и педагогически работникъ (той сѣга е председателъ на педагогическия институтъ въ столицата на родината си), ще разберемъ истинския основания за отпразднуването на петдесетгодишнината на неговата научна и педагогическо-обществена дейностъ. Прекрасно дѣло е извършено съ превеждането и у насъ на тази ценна научна книга, излязла въ спретнато издание, въ преподъ на Марко Марчевски.

Т. Павловъ